

Рецензия

за представения труд на

гл. ас. д-р Кристина Георгиева Савова

във връзка с конкурса за длъжност „доцент“

в професионално направление 8.2.

Изобразително изкуство (мода)

от проф. д-р Бисера Вълева, СУ „Св. Климент Охридски“

В хабилитационния си труд гл. ас. д-р Кристина Георгиева Савова е представила за рецензия монография („Съвременни модни стилове. Формиране, развитие, тенденции“), както и статии в областта на модата (модния дизайн) по обявения в Държавен вестник (бр. 62/06.08.2019 г) конкурс за „доцент“, за нуждите на департамент „Дизайн“, ФБО, НБУ, направление 8.2 „Изобразително изкуство“, в който тя е единствен кандидат.

Гл. ас. д-р Кристина Савова завършва 151 СОУПИ през 1997г., а през 2001г. ОКС бакалавър в НБУ със специалност „Мода“. През 2004г се дипломира в ОКС „Магистър“ по моден дизайн на облеклото в НБУ, гр. София. Творческата и преподавателската ѝ работа са обвързани с дизайна и по-специално с модния дизайн. В периода 1999-2002 работи в АНДИ (Асоциация за нови дизайнерски инициативи), от 2001 е дизайнер на свободна практика с фокус на дейност дизайн на облекла и аксесоари за индивидуални клиенти и модни марки. В периода 2001 – 2003 е хоноруван асистент по художествено проектиране и конструиране на облекло в Нов български университет. В годините 2003 – 2004г. е директор на експериментално ателие по моден дизайн в Нов български университет. Между 2004г. – 2009г. и 2012г. – 2016г е програмен директор/консултант в НБУ, като администрира учебния процес на програмите на департамент „Дизайн“. Главен асистент по моден дизайн (художествено проектиране и конструиране на облекло) е от 2014 г. Като дизайнер в областта на модата (от 2001 до сега) работи с индивидуални клиенти, както и с ф-ма OurBarcode БГ, Matissa БГ, Апис БГ, Адриа БГ, НБУ БГ, Ri.Se SV, New Wave

Group SE, Eton SE, Curatorz NL, Textilia SI, 4Tailors MT, Vakko TR, Alda GR, Gatta TR, Textailor Expo БГ, Athens Fashion Trade Show GR, Fresh Trend MK, Ana Locking ES и др. Гл. ас. д-р Кристина Савова участва в различни конференции в областта на модния дизайн и неговото преподаване, като активността ѝ е отразена в сборниците с научни доклади от всяко научно събитие. Такива са: Съвременни модни стилове. Формиране, развитие, тенденции, Графимакс2, София 2017; Модата според един графит на жена от храма „Св. София“ в Константинопол. Сп. Текстил и облекло (онлайн). 5/2018, София 2018; Коприната и модния дизайн. IV Сборник с научни доклади „Занаяти, търговци, пазари: социално-икономическо развитие на тракийските земи“. Исторически музей – Свиленград (под печат); A Woman’s Grafitto Drawing From Hagia Sophia, Constantinople. Zbornik Radova Vizantoloskog Instituta. Belgrade, САНУ (под печат); Fashion Trends and Forecasting. Textile and Garment Magazine, бр. 10/2017 (Special Issue), София 2017; Модни стилове, тенденции, прогнозиране. Сборник научни доклади (под печат), София 2017; Феноменът Александър Маккуин. Живот след смъртта. Savage Beauty. Сборник от Лятна школа по ПР 2016, CD, София 2017; Мода и комуникации. Сборник от Лятна школа по ПР 2015 CD, София 2016; Стилът „Милитъри“. Сборник с научни текстове по проект №BG051PO001-3.3.06.-0060, София 2015; Мъжкото облекло в края на XIX и началото на XX век. Сборник научни публикации, бр. 3/2014, стр. 147 - 154, София, 2014; Класически стил: произход и развитие. сп. Текстил и облекло, бр. 1/2014, (януари 2014), стр. 15 – 19. София 2014; Спортният стил в облеклото в края на XIX и началото на XX век“. Сборник научни доклади, стр. 68 – 73, София 2013; XIX век: индустриализацията в модата. Сборник научни публикации, бр. 2/2013, стр. 99 – 106, София, 2013; Основни понятия в теорията на модата. Сборник научни публикации, бр. 1/2012, стр. 67 – 72. София 2012; Основни стилове в облеклото. сп. „Текстил и облекло“, бр. 6/2012, (юни 2012), стр.30 – 35. София 2012; Bulgarian Fashion between the Russian-Turkish Liberation War and World War I. 2011; Korea-Russia International Conference “Grand Fashion”. Korea. Art in Dress and Dress as Art: Art Deco Fashion. 2008 Korea-

Bulgaria International ;Conference “Fashion Adventure”. Korea;

Гл. ас. д-р Кристина Савова има защитен докторат и сериозни научни публикации. Реализираният дисертационен труд „Модни стилове и конструкции от Уърт до Диор (1850 – 1950 г.)“ (НБУ, 2013г.), отразява целенасочения ѝ изследователски интерес, както и личния ѝ артистичен мироглед в областта на модата. Той е следствие от творческите проучвания на авторката като дизайнер в такава специфична област като модата. Научното изследване, както и обектът на труда, съчетават визуалните и естетически търсения на авторката обвързани и с преподавателската ѝ дейност в НБУ. Качество на изследването ѝ е съждението, че приложената методология в разглежданото столетие е адекватна и за следващи периоди, като тя би дала възможност да бъде направено цялостно проследяване и анализ на двата основни модни стила – класически и спортен. Тази нейна изследователска линия е овеществена в монографията ѝ.

Гл. ас. д-р Кристина Савова има и много наситена художествена биография. Тя е автор на самостоятелна изложба, участва в общи и групови изложби, организира и участва със студенти в арт проекти и конкурси.

Работите, представените в хабилитационния труд, са в две взаимноподкрепящи се посоки – теоретична и артистична. Обект на рецензиране са: монография „Съвременни модни стилове. Формиране, развитие, тенденции”, 28 статии в областта на модния дизайн, както и художествени произведения.

Представената монография „Съвременни модни стилове. Формиране, развитие, тенденции” (2017г.) е интердисциплинарно изследване. Трудът обединява научна проблематика от областта на модния дизайн, историята, социологията, философията, психологията и теорията на дизайна. В канавата на текста се разглеждат базисни посоки в развитието на съвременните модни стилове. Още в самото въведение авторката анализира основни теории за стилови промени в исторически контекст, позовавайки се на Ан Холандер и Валери Стийл. Тя прави паралел между съвременната мода и съвременното изкуство, в които се наблюдават идентични стилови направления, пряко

повлияни от модата. Текстът е съсредоточен върху основни насоки в класифицирането на съвременните модни стилове, характеристиката им и хронология на проучване. Гл. ас. д-р К. Савова акцентира върху разбирането, че модата е заявяване на индивидуалност, като обобщава различни психологически и социологически изследвания.

В монографията си тя интерпретира тълкуването и разбирането за моден дизайн и съвременни модни стилове от две гледни точки – професионална и популярна. И в двата случая тя подхожда отговорно към обяснението и сложността на социалното и художествено явление „моден стил“. Затова в изложението на труда авторката, без да игнорира професионалните критерии, борава с език достъпен и за по-широк кръг читатели.

Монографията, която съдържа 160 страници текст и илюстрации, е разделена на основни три части, в които логично се развива идеята за зараждането на конкретен моден стил, психологическите, социални и творчески процеси, структурните елементи и поводите предизвикващи процесите на налгане на съответен моден стил. Библиографията на труда съдържа 34 броя източници на кирилица, 93 на латиница, 21 интернет източници.

В началото на монографичното изследване, в първата глава „Стил и мода“, се разглеждат понятията „мода“ и „стил“ като част от инструментариума, чрез който е възможно да се проследи историята и изкуството на облеклото. Авторката набляга на разликите в употребата на понятията, като още в началото на главата изказва съждението, че модата се променя, а стилът е по-устойчив като явление. От този ракурс тя прави концентриран исторически преглед, който логично акцентира върху съвременността. Интересен в тази глава е фокусът върху явлението „бърза мода“, което допълнително усложнява разбирането за модни тенденции, а оттам и диференциацията на стилове. Авторката прави уговорка, че нерядко определенията за „мода“ и „стил“ са с размити граници. Впечатление правят разсъжденията в главата посветени на процеса „моден цикъл“, както и съждението от последния абзац на същата глава, което акцентира върху социо-културните фактори, икономическите

условия, различни субкултури, илюстрирани в останалите части на монографията. Текстът, като цяло, филтрира големия обем литература по въпроса и се фокусира върху есенцията в тази област на модния дизайн.

Втора глава на монографията „Стил и модни тенденции” е в синхрон с актуалните изследвания за модата. Още в самото начало на частта е отбелязан инструментариума за проследяване на движението на модните промени: за вертикалното разпространение на тенденции – от улицата към потребителя и хоризонталното такова, когато има масовост в приемането на стила. Качество на текста е изразената категорична авторова позиция спрямо битуващия възглед върху модните промени като за елементарен процес, без да бъде отчитано комплексното взаимодействие между социо-културните фактори, прогнозите за промени в икономическите условия, а също така характеристиките на продукта. Анализът в главата е насочен към начините, по които се разпространяват и популяризират модните тенденции. Като основен извод, който авторката формулира, е широкият спектър на процеса на модното прогнозиране, неговите основни стъпки свързани с разбирането за визията на бизнеса и профила на целевите клиенти, проучвателния процес (сведение) за налични стоки, изготвяне на информация, определяне на тенденциите и избор на адекватен дизайнерски продукт.

Гл. ас. д-р Кристина Савова много уместно цитира Дж. К. Ахил относно модното прогнозиране (стр.22), както и Пол Нистром относно цикличния характер на модата. При анализа на модния стил (стр. 26-28) и жизнения му цикъл авторката навлиза в детайли, които спомагат за прецизиране на важни уточнения за неговото развитие, популярност и честота на приемане. Добро впечатление правят илюстрациите в главата, които подкрепят авторската теза върху представяната проблематика. Качество на текста е и детайлното представяне на проблематиката на модата и стила в специализираната литература на български език.

В трета част от труда, „Стил и Цайтгайст” е разгледан „духът на времето“ акцентиращ върху трансформациите и промените на модните стилове в Западна Европа и Северна Америка. Авторката уместно се позовава на философските постановки на Хердер, Ягдман, Карлайл, за да ги обвърже със спецификите на промени засягащи проблемите на модния дизайн и стила. Интересен е примерът, който тя дава с „отделния културен сегмент“ генериращ специфичен моден стил, заявяващ се чрез видим облик. Любопитно, но и същевременно съществено, е позоваването на Тед Полемъс обобщаващ това явление с нов термин „модни тайфи“ (Style tribes). Друга важна констатация е свързана с концепцията за поп културата, като неделима от модата, модния стил и чрез която облеклото се припознава като медиатор в социалното пространство. Изказано е мнение, че в съвременността модата се реализира „като достъпно и гъвкаво средство за изразяване на модерността“ (стр.36).

В следващата част на монографията, от стр. 39 до 145стр. са представени подбрани стилове: авангард, бохо, винтидж, гръндж, денди, етно, кежуал, класически, милитъри, пънк, романтичен, ретро, сафари, спортен, унисекс, фолклорен, хипи. Във всички тях се разкриват съответните прилики и разлики на модата и стила, влиянието на модните тенденции и тяхното формиране. В представянето на всеки стил са дадени примери със съответните дизайнери и личности популяризирали стила, като например за „авангард“ - Пако Рабан, Александър Маккуин, Вивиан Уестуд, Хелмут Ланг, Антверпенска четворка и др.; за „класически“ - К. Шанел и по-късните Дж. Армани, К. Клайн, Д. Каран и др.; за „романтичен“ - Даяна Спенсър и моделиерите на сватбената ѝ рокля Дейвид и Елизабет Емануел, както и колекции на К. Лагерфелд, К. Лакроа, Дж. Фере, А. Молинали и т.н. В текста на монографията гл. ас. д-р Кристина Савова уточнява мотивацията си за представянето на съответните стилове с това, че се фокусира върху такива, които се срещат в модните тенденции през последните години и други, които оказват съществено влияние върху развитието на съвременната мода. Качество на монографията е, че структурата на представяне на съдържанието подпомага възможностите за възприятие от четящия, като

едновременно с това развива и подкрепя авторовата теза.

В заключението на труда гл. ас. д-р Кристина Савова обобщава насоките на изследователското си търсене и артистични пристрастия. Тя лансира няколко извода, като сред тях се открояват прецизирането на понятията стил и мода, формирането, закономерността и продължителността им. Представено е аргументирано оспорване на възгледа за модните промени като елементарен процес. Авторката доказва тезата си въз основа на комплексното взаимодействие между социо-културни фактори, характеристики на продуктите и тяхната връзка с потребителите, които, от своя страна, са склонни към бързо приемане на новите тенденции. В последния абзац на главата се намира съждението, че „модата се превръща в съединителна тъкан на културния организъм като се оказва от съществено значение за света на масовата комуникация и модерността.“ (стр. 150)

Към материалите на хабилитационния труд са представени няколко статии, които са изцяло в проблематиката на модата и модния дизайн. Голяма част от тях са публикувани в сп. „Текстил, облекло, кожи и технологии“, в чиято международна редакционна колегия член е гл. ас. д-р Кристина Савова.

Художествените произведения на авторката интерпретират артистичната ѝ философия като трансформират авторски рисунки и модни графики в интелигентна реализация. Възможността за манипулация на изображението създава два продукта – графична рисунка и утилитарна реализация. От една страна се запазва автентичността на образа (скицата) като се дава възможност за свободно възприемане (визуална интерпретация) на реализирания продукт от страна на зрителя.

Всички представени за хабилитация работи са следствие от научноизследователските и артистични търсенията на гл. ас. д-р Кристина Савова, от подчертаният ѝ интерес към актуални постановки в модния дизайн и в аспектите на неговото преподаване. Материализирането на творческата ѝ философия е изразено в преподавателската ѝ дейност, в артистичното разбиране за комплексност във възприятието на продуктите на модния дизайн, на

създаването на нова визуална образност, която сближава модата и съвременното изкуство.

В заключение, предлагам на уважаемите членове на научното жури да изберат на академичната длъжност „доцент“ по мода гл. ас. д-р Кристина Георгиева Савова.

проф. д-р Бисера Вълева

16.12.2019

